

Reaktionen i Tyskland.

Dr. T. Barth: Zur Entwicklungsgeschichte der heutigen reactionären Wirthschaftspolitik. Berlin, Verlag von Leonh. Simion. 1879. (35 S.).

Den økonomiske Reaktion, der saa pludseligt og voldsomt har grebet Tyskland, og som alt har begyndt at sætte sine sure Frugter, skildres i et livligt og kraftigt Sprog af Syndikus Dr. Th. Barth i Bremen. Hans lille Bog — udgivet af det berlinske Nationaløkonomiske Selskab — er læseværdig. I korte, raske, kraftfulde Træk tegner Forf. den økonomiske Reaktions «Udviklingshistorie» eller peger paa forskjellige Momenter, der ikke bør overses, naar Reaktionen skal forstaas.

De ydre Aarsager til det Omsving i Opfattelsen af økonomiske Sager, som med rivende Fart har udviklet sig, ere tydelige nok: de «daarlige Tider», Industriens Jammerskrig og Forbitrelse mod Udlandet, den tyske Halvguds Optræden paa den økonomiske Skueplads o. s. v. Men der er tillige dybere liggende Momenter, som man maa tage med i Betragtningen, naar man vil forstaa, hvorledes Bevægelsen er bleven saa stærk. Dr. Barth peger navnlig paa følgende:

Først: Tyskerne, «Digternes og Tænkernes Folk», har i det eller de sidste Decennier lagt sig efter at være praktiske! Væsenligt bidraget hertil har maaske den Omstændighed, at Tysklands første Mand, Blod- og Jernmanden, omtrent udelukkende har arbejdet med reale Vaaben, har forsmaaet de ideelle Vaaben, og ubestrideligt er praktisk i en eminent Grad. Alle Tyskere ville nu være «praktiske», — og naar de ikke kunde blive det i Ordets gode Betydning, tog de tiltakke med den slette, d. v. s.: deres «Praktiskhed» kom lidels til at bestaa i en suveræn Foragt for «Theorien», en Fortabelse i Detaillerne, et mangelfuldt Overblik over de økonomiske Fænomener i deres Sammenhæng. Ogsaa deri viste det Praktiske sig: det økonomiske Spørgsmaal blev — omtrent som i Amerika — gjort til et politisk; Politik og Nationaløkonomi og

Reaktionen i Tyskland.

Dr. T. Barth: Zur Entwicklungsgeschichte der heutigen reactionären Wirthschaftspolitik. Berlin, Verlag von Leonh. Simion. 1879. (35 S.).

Den økonomiske Reaktion, der saa pludseligt og voldsomt har grebet Tyskland, og som alt har begyndt at sætte sine sure Frugter, skildres i et livligt og kraftigt Sprog af Syndikus Dr. Th. Barth i Bremen. Hans lille Bog — udgivet af det berlinske Nationaløkonomiske Selskab — er læseværdig. I korte, raske, kraftfulde Træk tegner Forf. den økonomiske Reaktions «Udviklingshistorie» eller peger paa forskjellige Momenter, der ikke bør overses, naar Reaktionen skal forstaas.

De ydre Aarsager til det Omsving i Opfattelsen af økonomiske Sager, som med rivende Fart har udviklet sig, ere tydelige nok: de «daarlige Tider», Industriens Jammerskrig og Forbitrelse mod Udlandet, den tyske Halvguds Optræden paa den økonomiske Skueplads o. s. v. Men der er tillige dybere liggende Momenter, som man maa tage med i Betragtningen, naar man vil forstaa, hvorledes Bevægelsen er bleven saa stærk. Dr. Barth peger navnlig paa følgende:

Først: Tyskerne, «Digternes og Tænkernes Folk», har i det eller de sidste Decennier lagt sig efter at være praktiske! Væsenligt bidraget hertil har maaske den Omstændighed, at Tysklands første Mand, Blod- og Jernmanden, omtrent udelukkende har arbejdet med reale Vaaben, har forsmaaet de ideelle Vaaben, og ubestrideligt er praktisk i en eminent Grad. Alle Tyskere ville nu være «praktiske», — og naar de ikke kunde blive det i Ordets gode Betydning, tog de tiltakke med den slette, d. v. s.: deres «Praktiskhed» kom lidels til at bestaa i en suveræn Foragt for «Theorien», en Fortabelse i Detaillerne, et mangelfuldt Overblik over de økonomiske Fænomener i deres Sammenhæng. Ogsaa deri viste det Praktiske sig: det økonomiske Spørgsmaal blev — omtrent som i Amerika — gjort til et politisk; Politik og Nationaløkonomi og

Privatinteresse rodedes sammen til en forfærdelig Vælling; Agrariere og industrielle Beskyttelsesmænd, Folk der hadede hverandre, indlode sig paa nette Kjærlighedshandler: den hele handelspolitiske Historie er ikke stort andet end — en *chronique scandaleuse*. At snyde hverandre og Tredjemand blev — af en vis Del af de tyske Handelspolitikere — opfattet som det egenligt Karakteristiske ved «praktiske» Mænd.

Dernæst: I gamle Dage, i Idealismens romantiske Dage, skuede Tyskerne ud over Landets egne Grænser, og holdt at at fæste Blikket paa det rent Menneskelige, paa det der sammenknytter Nationerne, paa det Kosmopolitiske. I vor Tid, den realistiske Tid, den praktiske Tid, opfattes kosmopolitiske Ideer som «romantiske Drømmerier»; bort med alt det Kosmopolitiske! de «kosmopolitiske» Frihandelsmænd forsvarer en Politik, der i den Grad vil oversvømme Landet med gode og billige Varer, at man tilsidst vil kvæles under Mængden af dem! lad os spørre os af for de udenlandske Producenter, der vil sende os gode Varer til billige Priser! vi vil ikke have noget at gøre med saadanne underfundige Mennesker! vi vil beskytte den indenlandske Produktion, og den, der ikke vil bidrage Sit til det «nationale» Arbejdes Beskyttelse, er blottet for Fædrelandsfølelse, og ham vil vi ikke have noget at gøre med!

Erdelig: Frihandelsmændene hælde — om de end aldrig have tillagt *laissez aller*-Princippet en absolut Gyldighed — til Individualismen; — men Bismarck vil «disciplinere» de Enkelte, vil underordne dem under en fast Vilje, vil organisere og have Massevirkning. Ikke blot i Krige og ved Valgagitationer, endog i Kunsten (den Wagner'ske Musik) tilsigtes der nutildags Massevirkninger. Man vil overalt i Tyskland «organisere». Socialisterne forlanger en «planmæssig» Regulering af Arbejdet, og Beskyttelsesmændene, de socialistiske Handelspolitikere, appellere paa samme Maade til Staten, og forlanger paa deres Vis en «planmæssig Regulering» af det nationale Arbejde. —

Disse tre Momenter betragter Dr. Barth som afgjørende for den økonomiske Reaktionspolitik's Udvikling i Tyskland. Her er dog endnu en Faktor, som Dr. B. meget rigtigt fremhæver, men som vi dog maa lægge et lidt andet Eftertryk paa end han.

Hvis Værk er Toldtarifen af 1879? Ikke de Industri-drivendes! ikke Godsejernes! Den er en enkelt Mands Værk, Bismarcks! Han har sat hele Sagen i Scene; han har frembragt den agrarisk-industrielle Alliance; han har leveret Argumenterne, ja «endog enkelte Satser have tydeligt nok deres Udspring fra Rigskanslerens spredte *after-dinner*-Bemærkninger.» Saavidt er det kommet — hvad ogsaa Dr. B. fremhæver —, at Bismarck overhovedet ikke kan lade et Ord falde fra sine Læber, uden at Skarer af Beundrere strax ville kaste sig i Støvet for at opsamle Guld-kornene. Hans umaadelige Indflydelse paa det tyske Folk skyldes, mener Dr. B., en aandelig Overensstemmelse: Bismarck og Nutidens Tyskere ere enige om at betragte «Theorien» med Mistro, at nære Uvilje mod det «Kosmopolitiske» og at træde Individet under Fødder. Men man kunde dog gaa videre og spørge, om et Folk, der vilde finde sig i til Bedste for en enkelt Mand at renoncere paa al selvstændig Dømmekraft, kunde være Andet end «et Folk af Lakajer». Dr. B. bekæmper Bismarcks indre Politik, uagtet han ellers gjerne vil «oprejse de største Mindesmærker» for ham, «Nationens Velgjører». Der tales saa meget om disse «Velgjerninger», — og hvori bestaa de saa? Paa Kreditsiden staar endel territoriale Forøgelse og Tilvejebringelsen af det tyske Riges Enhed (der forresten ikke har lutter Lyssider); — paa Debetsiden staar den Moral, der doceres i Politik og Økonomi, den yderst «praktiske» Moral, at vi skulle gjøre mod Andre, hvad vi ikke ville have, at de skulle gjøre mod os. Socialisterne maa ikke have Lov til at «angribe Ejendomsretten», — men en ydre Politik, der raner fremmed Mands Ejendom, og en indre Politik, der plyndrer store Samfundsklasser til Fordel for Godsejerne og nogle Industri-drivende, er fortræffelig. Og kunde den Betaling, der fordres for «Velgjerningerne» — det ubetingede Afkald paa al Ret til selvstændig Tænkning — ikke vise sig at være temmelig skæbnesvanger?

Det Farlige ved den Bismarck'ske økonomiske Politik er — hvad Dr. B. rigtigt udvikler — bl. A. det, at Reaktionen allerede er sat i System. Toldloven maatte først holde for. Nu kommer — paastaas der — Turen til Møntvæsenet: nu

har vi Guldfoden, — følgelig maa vi opgive den enten til Fordel for den gamle Sølvfod eller til Fordel for Dobbeltfoden. Næringsloven bør ogsaa rettes: hvad om man gjenindførte Lavsindretningerne? Den liberale Politik fjernede dem, — altsaa bør vi vel vende tilbage til dem. Jernbanevæsenet skal der ogsaa tages fat paa, — ogsaa her er der en prægtig Plads for Reaktionen. Saa kommer Skattevæsenet osv. osv.

Det økonomiske Skib er kommet paa Grund. Ebben har været for stærk. De Nationaløkonomer, der paastaa, at Floden vil indtræde igjen, og at Skibet da vil komme flot, — ere «Theoretikere»; altsaa har vi ingen Brug for dem! de forstaar maaske ikke engang at meje en Kornmark, — hvor kan de da falde paa at tale med om Korntold! De «praktiske» Folk maa til! Den raa Magts Mænd maa bringe Skibet flot. «Den ny Toldlov har man allerede spændt for, og den trækker ogsaa; den trækker, saa det snart vil knage i alle Skibets Fuger. Og Folket glæder sig over, at der dog sker noget. Hjælper de hidtil brugte Kvaksalvermidler ikke, — saa smører man lidt tykkere paa. Man giver sig til at hale endnu stærkere i Skibet, spænder Jernbanetarifreformer m. m. for, — og naar saa Floden, naar Tidens Fylde er kommet, indtræder og bringer Skibet af Grund, saa vil det naturligvis hedde: Dér kan I se! det hjalp, at vi trak i Skibet og de Reaktionære slikker Bjergelønnen i Lommen.»

A. P.